

מבוא

סטייה חברתית הינה מינוח רב גוני אשר הגדרתה עומדת על דיוני תפיסה בין חברות, תרבויות ומערכי חוק שונים. כשם כך עלינו להפריד ראשית בין סוגים שונים של סטייה חברתית סטייה אשר במהות התנהגותה מפרה נורמות חברתיות, סטייה אשר מהווה אבנורמליות סטטיסטית, פסיכופתולוגיה, והתנהגות סוטה אשר אינה מוערכת ומגונה על ידי הכלל. כשם שישנן הגדרות רבות למה היא התנהגות סוטה קיימות גם אין ספור תיאוריות סוציולוגיות, פסיכולוגיות וביולוגיות אשר מנסות לעמוד על מקור ההתנהגות והמשכיותה. מקור הוויכוח הנצחי בין החוקרים עומד גם היום על יסודות תולדה מול נסיבות חברתיות. במילים אחרות האם המקור להתנהגות סוטה של הפרט הוא בעקבות מבנים כרומוזומליים שונים או מבנה פיזיולוגי שונה, או שמא מדובר בהתנהגות נלמדת ונרכשת כתוצאה מהמבנה החברתי ונסיבות החיים אליה נקלע הפרט. עבודה זו מציגה סקירה ספרותית מעמיקה אשר תחקור את האפשרויות להסברת הנהגות סוטה ככלל והתנהגות עבריינית בפרט תוך נגיעה בתאוריות קלאסיות ותאוריות מודרניות. מבין הפנים השונות אשר נסקרות במחקר תאורטי זה, מוצגות גישות פסיכולוגיות אשר מקורן בנפש העבריין ומבנה אישיותו ; גישות סוציולוגיות כגון היבטים משפחתיים, חברתיים וסביבתיים ; וכן גורמים ביולוגים אשר מתייחסים להיבטים הפיזיולוגיים ואורגנים של העבריין ומטענו הגנטי. חשוב לציין כי עד היום לא קיים מענה חד משמעי אשר ייתן את הדין על מקור העבריינות או ההתנהגות הסוטה בקרב בני האדם. חיזוי עבריינות הוא מבחן חשוב לאימות של תיאוריות ומכאן האתגר אשר מציף את העולם האקדמי במחקרים הנעים על מנעד הוויכוח תורשה מול סביבה. יתכן והתנהגות האדם אינה ניתנת לניבוי בשלב זה וייתכן כי התשובה היא בעצם שילוב בין גורמים אורגנים לגורמים סביבתיים אשר עוטפים את בני האדם.

על היבטים של התנהגות סוטה

בהתייחסנו למינוח התנהגות סוטה עלינו ראשית להבחין בין ההגדרות השונות העונות על השאלה "מה היא התנהגות סוטה?" התנהגות סוטה הינה התנהגות השונה מאשר מה שרוב בני האדם מחשיבים כנורמלית ומקובלת (Turnbull, 2010). התנהגות סוטה מתארת פעילויות או התנהגויות המפרות נורמות חברתיות הכוללות שבירת חוקים (פשעה) והפרות של נורמות חברתיות (Clinard & Meier, 1968).

- התנהגות אשר מפרה נורמות: התנהגות סוטה יכולה להתפרש כזו אשר מפרה נורמות חברתיות אשר מובנות ומקובלות על הכלל. ניתן לומר כי זו היא ההפרה הנפוצה ביותר אשר עונה על קטגוריית התנהגות סוטה. הפשע הינו טיפולוגיה של התנהגות סוטה במובן זה אך לא רק. במילים אחרות ישנה התנהגות סוטה שמפרה את הנורמות החברתיות אך לא בהכרח מפרה את החוק המקומי. הכללים הנורמטיביים הלוא הם תורשה טבעית של התנהלות חברתית בין אם ההתייחסות היא כלפי קבוצות חברתיות, משפחה, התנהלות במקום בודה וכדומה. אזי כי התנהלות הנוגעת לחוק או אי שמירה של החוק הם חלק מן המערך הכללי.
- אבנורמליות סטטיסטית: ישנה גישה הטוענת כי התנהגות סוטה לא תבוא בהכרח בקנה אחד עם מדידה של נורמה סטטיסטית. זאת אומרת כי רק בגלל שהתנהגות מסוימת נתפסת נורמטיבית מבחינת הרוב לא הופך אותה ללא סוטה. כמו כן רק בגלל שמשוהו נתפס כסוטה על ידי הרוב לא אומר שהתנהגות זו היא בהכרח כזו. עניין זה משתייך לשוני בין תרבויות וחברות אשר יראה תופעות מסוימות כלגיטימיות יותר או פחות. דוגמה לכך היא עולם הזנות. בארה"ב תופעת הזנות אינה חוקית (למעט במדינת נאוודה) ומכאן כי מי שעוסק בזנות או סוחר בשירותי זנות יחשב לעבריין והתנהגותו סוטה. עם זאת בישראל זנות אינה "לא חוקית" ואין הגדרה בחוק הישראלי אשר מציינת את העיסוק בזנות לכאן או לכאן כהתנהגות לגיטימית או סוטה. מכאן כי זו העוסקת בזנות או זה הקונה ממנה שירותים לא יחשבו פורעי